ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ
KOHARIK GAZAROSSIAN

ՈՒԹ ՓՈՓՈԽԱԿ
Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ
սրինգի, 2 ջութակի, ջութի եւ թաւջութակի համար

EIGHT VARIATIONS
on a popular theme by Father Komitas
for Flute, 2 Violins, Viola and Cello

KOHARIK GAZAROSSIAN

EIGHT VARIATIONS
on a popular theme by Father Komitas

for Flute, 2 Violins, Viola and Cello

Edited by
HAIG AVAKIAN

Cairo 2005

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՈՒԹ ՓՈՓՈԽԱԿ

Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ

սրինգի, 2 ջութակի, ջութի եւ թաւջութակի համար

Խմբագրութիւն՝

ՀԱՅԿ ԱՒԱԳԵԱՆ

Գահիրէ 2005

Այս հատորը լոյս կը տեսնէ
Գահիրէի Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան
«Սաթենիկ Ճ. Չագըր հիմնադրամ»-ին մեկենասութեամբ

Տպագրութիւն՝ Նուպար Տպագրատուն

Բառերու եւ ձայնանիշերու շարուածք եւ էջադրում՝
Հայկ Աւագեան

دار نوبارللطباعة
رقم الإيداع :٢٠٠٥/٤٠٣٢

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կու գամ խորին շնորհակալութիւններս յայտնելու Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի վարչութեան՝ որ ընդունեց հոգալ տպագրութեան ծախսերը:

Յատուկ շնորհակալութիւն տիկ. Սօնա Պետրոսեանին (Փարիզ)՝ որ տրամադրեց Գ. Ղազարոսեանի ձեռագիրը եւ թոյլատրեց անոր տպագրութիւնը:

Հ. Ա.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Ըլլալով բարձրահմուտ դաշնակահարուհի՝ Գոհարիկ Ղազարոսեանի (Կ. Պոլիս, 21 Դեկտեմբեր 1907 – Փարիզ, 29 Հոկտեմբեր 1967) ստեղծագործական ժառանգութեան գլխաւոր մասը, բնականաբար, պիտի կազմէր դաշնակի գործերը, որոնք կը բովանդակեն բազմաթիւ նուագաշարեր, մանրանուագներ եւ երկու քոնչերթօ: Սակայն ոչ նուազ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն նաեւ իր միւս գործերը՝ ջութակի եւ դաշնակի, թաւջութակի եւ դաշնակի, սրինգի եւ դաշնակի, եռանուագի (դաշնակ, ջութակ եւ թաւջութակ, եւ դաշնակ, սրինգ եւ ջութ), լարային քառանուագի, հնգանուագի (օպուա եւ լարային քառանուագ, եւ սրինգ եւ լարային քառանուագ), երգեհոնի համար, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ մեներգներ եւ խմբերգներ՝ տարբեր նուագարաններու նուագակցութեամբ, եւ միակ թատերապարը (ballet)՝ *Մօր մը պատմութիւնը*:

Իբրեւ Ղազարոսեանի ստեղծագործութիւններու հրատարակութեան առաջին փուլ՝ կը ձեռնարկեմ գործիքային երաժշտութեան փոքր կտաւի լիակատար գործերուն քննական խմբագրութեան (critical edition), յոյս ունենալով այնտեղ բացայայտել խորիմաց, նրբազգաց, վսեմ իմացականութեամբ օժտուած երաժշտահանի մը ցարդ անյայտ մնացած յատկանիշները:

Այստեղ լոյս տեսած ստեղծագործութեան ձեռագիրը կը պահուի տիկ. Սօնա Պետրոսեանի մօտ, Փարիզ, որ զայն ժառանգած է իր հօրաքոյրէն՝ Գոհարիկ Ղազարոսեանէն:

ՈՒԹ ՓՈՓՈԽԱԿ

Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ

HUIT VARIATIONS

sur un thème populaire du Rév. Père Komitas

Փոփոխակներ են Կոմիտաս Վարդապետի դաշնակի «Շուշիկի» պարին վրայ: Ղազարոսեան յատուկ սէր ցուցաբերած էր Կոմիտաս Վարդապետի դաշնակի պարերէն յատկապէս «Շուշիկի»-ին հանդէպ: 1934 Դեկտեմբեր 1-ին, Փարիզի Maison Pleyel-ի մէջ տուած իր անդրանիկ նուագահանդէսին կը նուագէ այդ ժամանակ մատչելի վեց պարերէն երկուքը՝ «Երանգի» եւ «Շուշիկի»[1]:

1936 Նոյեմբեր 26-ին, Իսթանպուլի Սինէ Սարայի մենանուագին նոյնպէս կ'ընտրէ Կոմիտաս Վարդապետի միեւնոյն պարերը՝ «Երանգի» եւ «Շուշիկի»[2]:

1939 Մայիսին, Փարիզի Salle Gaveau-ին մէջ, Արմենակ Շահ-Մուրատեանի յիշատակին նուիրուած հանդիսութեան, Ղազարոսեան կը նուագէ երկու գործ: Առաջինը «Շուշիկի»-ն էր՝ առանց «Երանգի»-ի, որ քայլ մը եւս էր դէպի այս գործին իւրացումը: Երկրորդ գործն էր ««Տէր ողորմեա»ին մէկ փոփոխակը, զոր ինքն իսկ դաշնաւորած էր այնքան ճարտարօրէն»[3]: *Ութ փոփոխակ*ին եօթներորդը «Տէր ողորմեա» մըն է, եւ հաւանական է՝ որ այս նուագահանդէսին կատարածը եօթներորդ փոփոխակն ըլլայ:

Դաշնակի փոփոխակները Ղազարոսեան բազմիցս կը նուագէ իր մենանուագներուն ընթացքին[4]:

Ղազարոսեանի ձեռագիրներուն մէջ կը գտնուին նոյն *Huit variations*-ին տարբերակները՝ թաւջութակի-դաշնակի համար (անթուակիր)[5], եւ այս հրատարակութեան մէջ տեղ գտած հնգանուագը (1938):

Հնգանուագին ձեռագիրը հետեւեալն է.

Խորագիր՝ Huit variations sur un thème populaire du Rév. Père Komitas [Ութ փոփոխակ Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ]: Հեղինակ՝ Koharik Gazarossian: Երաժշտական կազմ՝ սրինգ, 2 ջութակ, ջութ եւ թաւջութակ: Թուական՝ 1938: Թերթ՝ 12: Գրիչ՝ Գ. Ղազարոսեան: Գրչատեսակ՝ տուշագիր: Մեծութիւն՝ 27x34.8 սմ.:

Տիտղոսաթերթին վրայ գրուած է՝ “pour le concours 1938 - composition au Conservatoire National de Paris” [Փարիզի Ազգային Երաժշտանոցի 1938-ի մրցոյթին]:

Ձեռագիրը կը կրէ կնիք՝ հետեւեալ գրութեամբ. “SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSI-

TEURS & ÉDITEURS DE MUSIQUE, 10 FÉV 1950 - 645,826, 10, Rue Chaptal, PARIS”: Այսինքն՝ հեղինակի իրաւունքը արձանագրուած է Փարիզի Երաժշտութեան Գրողներու, Երաժըշտահաններու եւ Հրատարակիչներու Ընկերութեան քով, 10 Փետրուար 1950–ին:

Այս ձեռագիրն է որ հիմք հանդիսացաւ ներկայ տպագրութեան:

Կը գտնուին նաեւ երկու այլ ինքնագիր ձեռագիրներ՝ նուազ մաքուր գրութեամբ, ինչպէս նաեւ նուագարաններու առանձին նուագամասերը:

Հայերէն խորագիրը աւելցուած է իմ կողմէս:

Ստեղծագործութիւնը կատարուած է 1938–ին, Փարիզի Ազգային Երաժշտանոցի յօրինողական բաժինի մրցոյթին, սրինգահար՝ Ժիւլիէն Պրիւն (Julien Brun): Կը կրկնուի Պեռնի ձայնասփիւռին համար, Պրէնէն (Brénén) քառանուագին կողմէ (թուականը յայտնի չէ)[6]:

Մ. Հաճեան կու տայ անոր բնութագրութիւնը.

««Կոմիտասի մէկ թեմին վրայ ութը վառիասիոններ»ն է այդ գործը, զոր Օրիորդը գրած է 1938ի Բարիզի Քօնսէռվաթուարի քննութեանց համար:

«Լարաւոր քուաթիւօռ եւ ֆլիւթի համար պատրաստուած այս գործը կը մեկնի Կոմիտասի շատ ծանօթ մէկ պարէն եւ կը հագնի ինքնատիպ ու վառ երեւակայութեան մը պատմուճանը, հարուստ գոյներով, ապրող թապլոյի մը վերածուելով:

«Վառիասիոններէն եօթերորդը Կոմիտասեան «Տէր Ողորմեա»ն է:

«Ծանօթ է անշուշտ թէ ներկայիս thème et variations ֆօռմը կորսնցուցած է այլեւս իր սահմանումը, եւ հեղինակ մը կրնայ ազատ թռիչք տալ երեւակայութեան, իր յարմար դատած մօթիֆները բարդելով իրարու վրայ:

«Կարեւորը միայն այդ մօթիֆներուն իրարու հանդէպ ունեցած յարաբերութիւնները դասաւորելն է տրամաբանական ձեւով մը:

«Պիտի տեսնուի թէ Օր. Ղազարոսեան կատարելապէս յաջողած է պարի մը ստեղծած մթնոլորտին մէջ եկեղեցական մօթիֆ մը զետեղելու դժուարին եւ ինքնատիպ աշխատութեան մէջ»[7]:

ՀԱՅԿ ԱՒԱԳԵԱՆ

ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.–Այս տեղեկութիւնը ընդունած եմ նուագահանդէսի տպագիր յայտագիրէն:

2.–Այս տեղեկութիւնը ընդունած եմ նուագահանդէսի տպագիր յայտագիրէն:

3.–Արամ Պետրոսեան, «Ի պատիւ Տարօնի սոխակին», *Արեւ*, օրաթերթ, Գահիրէ, 29 Մայիս 1939, ԻԳ. տարի, թիւ 6207, էջ 2:

4.–Մանրամասնութիւնները *տե՛ս* Գոհարիկ Ղազարոսեան, *Ստեղծագործութիւններ դաշնակի համար*, Գահիրէ, 2005:

5.–*Տե՛ս* Գոհարիկ Ղազարոսեան, *Ստեղծագործութիւններ թաւջութակի եւ դաշնակի համար*, Գահիրէ, 2005:

6.–Այս տեղեկութիւնները կը գտնուին Սօնա Պետրոսեանի մօտ պահուող ձեռագիր նիւթերուն մէջ:

7.–Մ. Հաճեան, «Կեդրոնականի նուագահանդէսը», *Նոր լոյս*, օրաթերթ, Իսթանպուլ, 10 Մայիս 1940:

ՈՒԹ ՓՈՓՈԽԱԿ
Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ

EIGHT VARIATIONS
on a popular theme by Father Komitas

ՈՒԹ ՓՈՓՈԽԱԿ

Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ

HUIT VARIATIONS

sur un thème populaire du Rév. Père Komitas

Գոհարիկ Ղազարոսեան
Koharik Gazarossian

Thème
Vif et délicat

Flute
Violin I
Violin II
Viola
Cello

pizz.
pizz.
f marcato
pp
très rythmé
très rythmé
très rythmé
f
p
cresc.
f
expressif
f expressif
cresc.
[arco]

rall.

expressif

Var. I
Lent et soutenu

f

cresc. poco a poco

cresc. poco a poco

arco

cresc. poco a poco

cresc. poco a poco

6

mf

f expressif

sf

f
expressif

sf

fort *marcato*

sf

sf

12

expressif

expressif

expressif

expressif

expressif

expressif

expressif

expressif

Var. II

Vif et vibrant

rythmé

f marcato

4

cresc.

cresc.

cresc.

f marcato

cresc.

cresc.

8

f expressif

expressif

f marcato

f

expressif

13

expressif

expressif

expressif

Var. III

Lent et expressif

p

poco cresc.

p

poco cresc.

f expressif

poco cresc.

p

poco cresc.

5

f *expressif*

più cresc.

sempre cresc.

f

più cresc.

sempre cresc.

f

più cresc.

sempre cresc.

f

più cresc.

sempre cresc.

f

9

f *expressif*

expressif

expressif

expressif

expressif

13

rall.

expressif

expressif

expressif

expressif

expressif

Var. IV

Modéré et avec humeur

f marcato

f expressif

f

f

f

3

f marcato sempre

f

marcato sempre

marcato sempre

marcato sempre

marcato sempre

6

sf

f marcato

marcato

9

p mais rythmé

p mais rythmé

p mais rythmé

p mais rythmé

f expressif

f expressif

12

poco rit.

Var. V

Adagio

très expressif

cresc.

mf

cresc.

p

mf *expressif*

cresc.

p

cresc.

5

mf

sempre più espressivo

più marcato

sempre più espressivo

en dehors

sempre più espressivo

sempre più espressivo

10

p ma marcato *p* *p* *p*

mf marcato con espressione

marcato con espressione

marcato con espressione

marcato con espressione

15

p

dim.

dim.

mf expressif et marqué

dim.

dim.

20
poco a poco riten.
marcato
sf
f
sf
sf
sf
sf
Var. VI
Animé
pizz.
pizz.
mf
5
f
f
arco
expressif le chant

9

rythmé expressif

marquer le chant

f expressif

arco

13

poco rit.

Var. VII

Andante espressivo

Miserere

mf expressif et vibrant

mp

marcato

5

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

10

15

poco a poco acc.

poco a poco cresc.

poco a poco cresc.

poco a poco cresc.

poco a poco cresc.

poco a poco cresc.

6

6

6

6

20

poco rit.

sempre cresc.

sempre cresc.

sempre cresc.

sempre cresc.

sempre cresc.

24

a tempo

p

p

p

p *f expressif*

6 6

6 6

28

f expressif

f

32

rall.

mf expressif

mf expressif

Var. VIII. Ronde arménienne

Vif et rythmé

f

f

f très rythmé

f

f très rythmé

f

f très rythmé

f

f très rythmé

sf marcato

f

6

marcato

spic. mordant

marcato

f marcato sempre

f marcato sempre

f

f marcato sempre

sf

f

11

f

expressif

f marcato

f

f

f marcato

f

f mordant

16

21

Meno mosso

p

p poco sostenuto

pp

mf expressif et plus tendre

p poco sostenuto

pp très rythmé

p poco sostenuto

pp très rythmé

p poco sostenuto

pp très rythmé

26

poco

mf

31

a poco rit.

Tempo I

sf marcato

f marcato

sf mordant

sf marcato

sf marcato

35

marcato

expressif

f très mordant

39

sf

f marcato

expressif

mp

p

mf

pizz.

44

f

mordant

p

mf cresc.

mf cresc.

cresc.

49

f sf

f sf

pizz.

[arco]

sf

sf

sf

sf

sf

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
INDEX

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
«Սաքենիկ Ճ. Չագըր հիմնադրամ»

ՏԻԳՐԱՆ ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

1.-*Սուրբ, սուրբ եւ Հայր մեր*, 1999

2.-*Արշակ Բ.*, օփերա, 2000

ա.-Երգի եւ դաշնակի համար

բ.-Նուագագրութիւն

գ.-Նուագախումբի նուագարանները առանձին (24 հատոր)

3.-*Աւէ Մարիա*, 2000

4.-*Կուոթ*, ջութակի, թաւջութակի, դաշնակի եւ հարմոնիումի համար, *Ջորս փիւկ*, լարային եռանուագի եւ քառանուագի համար, 2000

5.-*Ստեղծագործութիւններ դաշնակի համար*, 2005

6.-*Մեներգներ եւ խմբերգներ դաշնակի նուագակցութեամբ*, 2005

7.-*Ստեղծագործութիւններ նուագախումբի համար*, 2005

8.-*Ստեղծագործութիւններ փողային նուագախումբի համար*, 2005

9.-*Յաւերժ շարժում*, դաշնակի եւ նուագախումբի համար, 2005

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՋԱ

Դաշնակի ստեղծագործութիւններ, 2000

ՄԱԿԱՐ ԵԿՄԱԼԵԱՆ

Դաշնակի ստեղծագործութիւններ, 2000

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ

Գուշակուհին, քառաձեռն դաշնակի համար, 2000

ԱՐՔԱՏԻ ՔՈՒԿԵԼ

Էջեր ալպոմէն եւ Հայկական պար, դաշնակի համար, 2000

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Album of Selected Recordings of Aram Khachaturian's Works, 2004

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

1.-*Ստեղծագործութիւններ դաշնակի համար*, 2005

2.-*Ստեղծագործութիւններ ջութակի եւ դաշնակի համար*, 2005

3.-*Ստեղծագործութիւններ թաւջութակի եւ դաշնակի համար*, 2005

4.-*Ստեղծագործութիւններ սրինգի եւ դաշնակի համար*, 2005

5.-*Ստեղծագործութիւններ երգեհոնի համար*, 2005

6.-*Ստեղծագործութիւններ լարային քառանուագի համար*, 2005

7.-*Հայկական ծիսերգութիւն*, դաշնակի, ջութակի եւ թաւջութակի համար, 2005

8.-*Ռոմանս, Կարօտի երգ*, դաշնակի, սրինգի եւ ջութի համար, 2005

9.-*Ութ փոփոխակ Կոմիտաս Վարդապետի ժողովրդական եղանակի վրայ*, սրինգի, 2 ջութակի, ջութի եւ թաւջութակի համար, 2005

10.-*Պատարագ, Նախաբան*, օպուայի, 2 ջութակի, ջութի եւ թաւջութակի համար, 2005

Հասցէ՝
Armenian General Benevolent Union
15, Emad El-Din Street
Cairo - 11111
Egypt